

Doç. Dr. C.
Coşkun
Küçüközmen

coskun.kucukozmen@ieu.edu.tr

AB Bankacılık Birliği'ne gidiyor (mu?)

Yaşanan küresel finansal krizin ardından gündeme gelen ilk konu bankaların aşırı risk alması ve yetersiz denetimiydi. Bugün Avrupa Birliği (AB) içinde hakim olan görüş özellikle Euro bölgesine

dahil ülkelerde bankaların denetimi konusunun Avrupa Merkez Bankası'na (AMB) devredilmesi görüşü. Peki, böyle bir girişim sorunu çözümlenecek mi? Cevabım hayır! En azından kısa ve orta vadede bir çözüm elde etmek zor. Uzun vadede ise Keynes'in dediği gibi "we're all dead in the long-run" yani uzun vadede hepimiz ölmüş olacağız. AB'nin hızlı çözüm için her şeyi denediği, hatta her şeyi denemek durumunda kaldığı gibi bir algı var. AB, şu an itibarıyla ne yapacağını bilmez bir görüntü veriyor. Niçin? Yakın geçmişte parasal birliğe geçtiler, şu an çözemedikleri ciddi sıkıntılarla karşı karşıyalar. Bu süreçten çok şey

öğrendiler, iyi bir ders oldu derken şimdi de bankacılık birliğine geçiyorlar. Evet, para ve banka birbirinden ayrılmayan iki önemli unsur ancak banka denetimi olayın çok farklı bir boyutunu ortaya çıkarıyor. Bugün mesela Türkiye'de bankaların tek elden denetimi BDDK tarafından yapılıyor. Bağımsız denetim kuruluşları da bankaları denetliyor ama onların yetki alanı ya da nüfuz edebilecekleri nokta belli bir yere kadar. Bugün bankalar hakkında en ciddi, en önemli, en doğru en gerçek, en kritik ve güncel bilgi BDDK'da. Ne var ki aynı şekilde bir AMB'yi henüz hayal edemiyorum. Bence AB'de çok genel bir denetimden bahsediliyor olmalı. Zira AMB'nin şu an için eleman kapasitesi bu bankaların denetimini bizim anladığımız bağlamda yerinden yapmaya müsait değil. Bankalara çeki düzen vermekten bahsediliyor. Bahseden kim? Almanya, Fransa, Hollanda, İtalya, İspanya. Peki, bankacılık birliğini isteyen kim? Yine bu ülkeler. Birliğe gitmeden bu bankalar denetlenemiyor mu acaba? Bir de AB üyesi olduğu halde Euro'ya geçmeyen İngiltere ile AB üyesi olmayan İsviçre bankacılık sistemi var. Yani işleri tek elden yönetmek sanıldığı kadar kolay olmayacak gibi görünüyor. AB bankacılık birliği, ya da diğer adıyla tek denetim mekanizması neticede Eurozone'da yani Euro bölgesinde faaliyet gösteren 6000 bankanın denetimini içeriyor. Şaka gibi olacak ama her bankaya bir murakıp gönderseniz 6000 kişi eder. Diğer taraftan büyük bankalardaki denetim süreci işin karmaşıklığı ve büyüklüğü sebebiyle çok kolay değil. Bu birinci engel.

Diğer bir itiraz hukukçulardan geliyor, bu girişime yasal mesnedi olmayan bir girişim gözüyle bakıyorlar. Şu ana kadar bankalardan ciddi bir itiraz çıkmaması da ilginç geliyor bana.

Banka denetiminin sonuçları nedir diye soralım. Bankanızın denetimini başkasının kontrolüne verdiğiniz zaman işin siyasi boyutunu da dikkate almanız gerek. Varsayalım AMB kalktı dedi ki efendim ben şu an İspanya'daki şu bankaların, Slovenya'daki bu

bankanın, İspanya'daki, Romanya'daki üç beş bankanın faaliyetine son vermek istiyorum...! Düşünebiliyor musunuz, ülkenizdeki bankanın kapatılmasına Avrupa'nın tek bankacılık denetim otoritesi karar veriyor. Var mı böyle bir şey? Türkiye'nin

de üye olduğunu düşünelim, AMB gelip diyor ki ben sizin ikitanne büyük bankanızı kapatacağım, sebebi de şunlar, bunlar...? Yani iyi çözüm politikası diye peşinden gidilen politikanın ne kadar gerçekçi ne kadar uygulanabilir bir politika olduğu ancak problemler çıktığı zaman fark ediliyor. AB, şu an itibarıyla piyasalarda, bankalar üzerinde bir beklenti yaratmış durumda. Ne kadar

doğru olduğunu zaman gösterecek. Entegrasyon yani giderek bütünleşmek demek birçok şeyi tek çatı altında toplamak demek, bu yaklaşım çok ciddi sorunlar yaratabilir (hatırlanacağı üzere bir ara bazı ülkelerin AB'den çıkarılması ciddi bir şekilde tartışıldı). Neticede bir şeyin ulusal kontrolünden çıkması ne kadar iyi? AB'ye en son üye olan 10 ülkenin bankalarının büyük bir kısmı yabancıların kontrolünde. Soralım şimdi sorunlu bankalar nerede? Avrupa'nın büyüklerinde! Sorunlu bankaları kim denetliyordu? Kendileri. Peki, şimdi tek bir bankacılık sistemi altında bir denetim sistemi kurarak, aynı mantıkla aynı sorunları daha mı iyi çözeceklerini düşünüyorlar yoksa daha mı içinden çıkılmaz hale getirecekler?

Bankalar şirketlerden farklı bir şekilde faaliyet gösteren kurumlardır, her birinin ihtisas alanı farklı, stratejisi farklı, ortakları farklıdır; bunların hepsini denetleyebilecek bir güç zaten şu an AB'de maalesef mevcut değil. Böyle bir girişimde yapacakları tek şey bir takım hareketlerini kısıtlamak ya da zararları toplulaştırarak gizlemek olacaktır (İngilizce de buna socializing losses, privatizing gains diyorlar, yani zarar topluma kârlar cebe). Ben buna çok fazla sıcak bakmıyorum ve

kısa vadede gerçekleşebilecek bir şey olarak görmüyorum. Ekonomik sistem ve bankalar birbirinin ayrılmaz iki parçası. Bankaların temel fonksiyonu, fon fazlası olan kesimden fon ihtiyacı olan kesime aracılık yaparak bir kaynak aktarımını sağlamaktır. Ama şu an konuştuğumuz bankalar bu bankalar mı? Yani ticari bankalar mı, yoksa JP Morgan, Barclays Bank, Deutsche Bank, UBS gibi dev yatırım bankaları mı? Bu bankaların ekonomiye çok büyük bir katkısının olmasının artık beklenmemesi gerektiği son beş yıl içinde görüldü. Yani bu bankaların bir süre sonra neler yaptıklarını, yapabildiklerini, hâlâ neler yapıyor olduklarını özellikle karıştıkları son skandallardan sonra yazdıkları zarar rakamlarının neredeyse orta büyüklükteki bir ülkenin GSYH'sine eşit olduğu görüldü. AB'nin tek bankacılık birliği girişimi bazı çevrelerce "AB hep yarım pişmiş yaklaşımlar ve sürdürülemeyen politikalarla bizi bugünlere getirdi ve hâlâ aynı hataları yapmaya devam ediyor" denilmekte.

Ekonomik ve siyasi birlik önemli. Ama para olmadan bunlar olmuyor. Yani "tek çatı altında toplanalım ama cepte beş para yok" şeklinde bir birlik herhalde ancak çeteler için söz konusu olabilir.